

Aquesta església va ésser profanada l'any 1835, essent novament oberta al culte el 1864. Pau Milà i Fontanals i altres veïns de Vilafranca, vetllaren per la conservació d'aquest temple i impediren la completa destrucció, endegant desperfectes, fent portes i cancell nous i construint els reixats que tanquen els espais lliures, existents davant del portal principal i absis.

Al present, l'enteixinat era ruïnós i la coberta força malmesa. El «Servei de Conservació i Catalogació de Monuments», acudí a reparar-ho i reconstruí novament un i altra. Es col·locaren els permòdols que mancaven per sostenir l'enteixinat i es pintà aquest, utilitzant a l'efecte, els estudis reunits a l'arxiu del «Servei». Les parets de pedra picada, que apareixien pintades, foren repicades i renovats alguns carreus.

Les obres foren realitzades en els anys 1927 i 1928, a càrrec de la Diputació de Barcelona, i aportació econòmica de veïns de la vila.

Cal fer reserves sobre la restauració de la façana i el campanar.

Restauracions del "Servei de Monuments històrics del Ministeri d'Instrucció Pública i Belles Arts"

TARRAGONA. — MURALLA ÍBERO-ROMANA. Aquesta muralla, haurà de menester, sempre, atenció cuidadosa; l'estabilitat és en molts llocs precària. Els carreus de l'obra romana, són en algunes parts descompostos; la terra, compresa entre els paraments, els empeny enfora.

L'estat de descomposició dels carreus, oferia alarmant aspecte, en el pati del Palau de l'Arquebisbe, vora d'aquest. Sens dubte uns antics dipòsits d'aigua interiors ho motivaren.

El mur fou reparat, substituint amb antics carreus, de construccions derruïdes, les pedres que es desfeien, evitant així que s'obris un buit en la continuïtat del formidable circuit.

Els treballs s'executaren l'any 1930.

CAMPRODON. — ESGLÉSIA DE SANT PERE. A l'any 1896 havia estat començada la restauració, a càrrec d'una junta constituïda a l'efecte, per impuls del Dr. Font, vicari general del Bisbat, segons projecte i direcció de l'arquitecte D. Leandre Serrallach. Els treballs, massa apurats, en relació amb el monument, s'aturen a mig fer.

El comte Guifré de Besalú fundà el monestir a l'any 948, en 1078 fou agregat a l'abadia de Moissac. L'església del monestir de Sant Pere de Camprodon, fou consagrada en 1169.

La planta es de creu llatina amb cinc absis rectangulars, el central sobressortint; la nau és dividida en tres parts, per arcs torals (fig. 314). El tipus de planta de l'església és característic de l'ordre del Cister, amb tot i haver estat sempre el monestir, benedictí.

D'ençà de l'exclaustració del 1835, l'església fou abandonada. Amb tot, ja abans, havia sofert força. En el segle XVIII, el seu interior fou disfressat amb guix, de neo-classicisme; grans altars barrocs, s'encastaren als murs obrint en aquests atrevidament esborancs.

Els treballs efectuats per la conservació i dignificació del monument han estat els següents:

Construcció d'una coberta de teules. Consolidació del campanar amb atirantat entre els dos pisos; reparació del massís de coberta i cornisa. Arrencament de vegetació i arbustes. Replenament dels buits dels murs a l'interior i exterior i construcció de nous paraments; reconstrucció d'algunes finestres de pedra. Neteja de restes d'enguixats (figs. 315 i 316). Endegament de la façana principal. Pavimentació a l'interior, amb lloses de pedra segons el nivell antic, amb graons en el creuer i absis principal. Rebaixament del terreny exterior, junt als murs, per tal d'evitar humitats. Construcció de noves portes de fusta i col·locació de vidrieres a les finestres.

Les obres s'executaren l'any 1931.

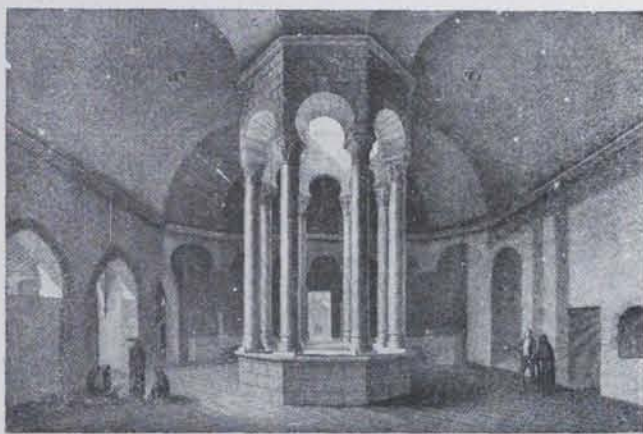

Fig. 318. — Banys de Girona, segons Laborde

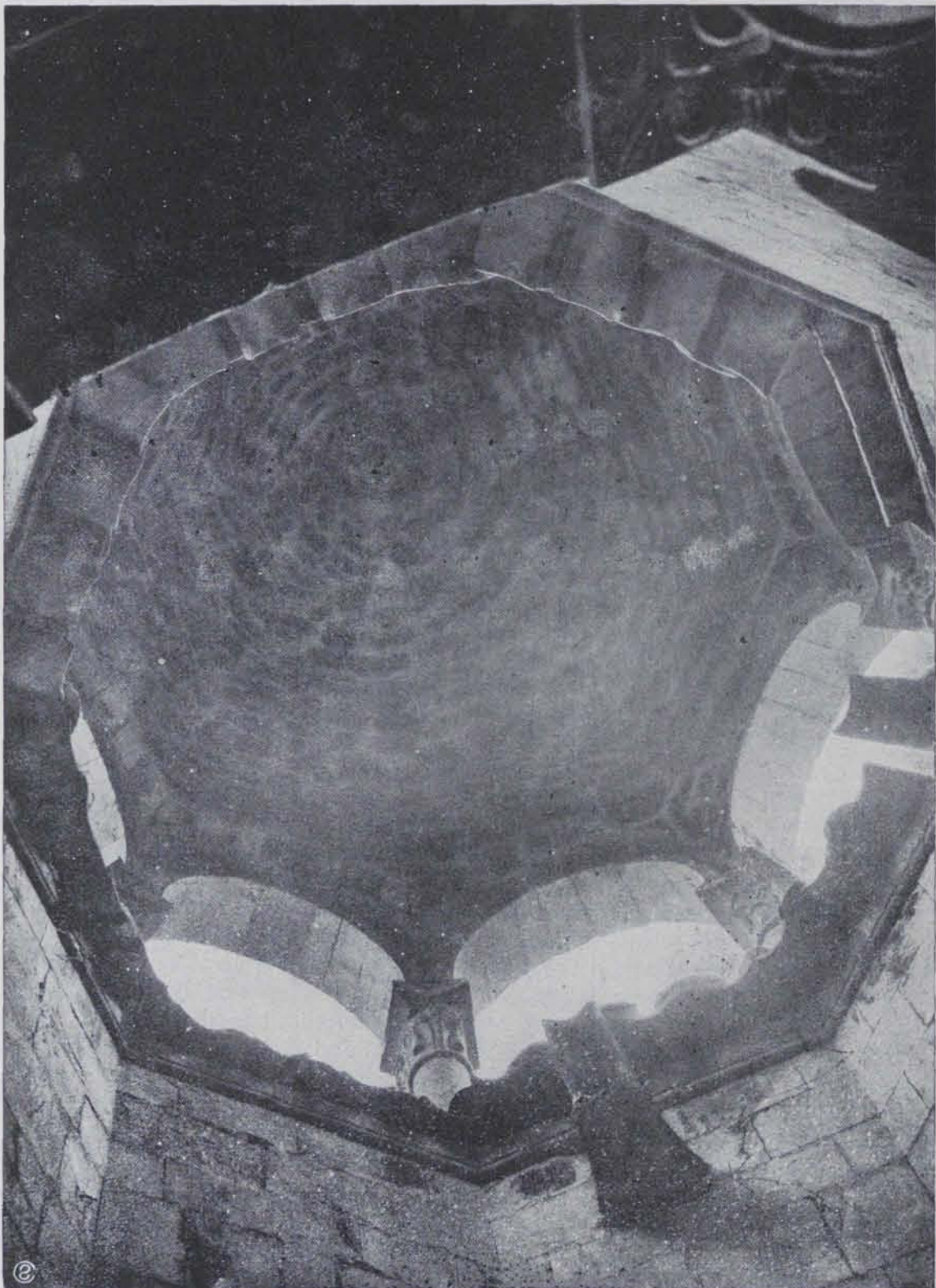

Fig. 319. — Cúpula del frigidari dels banys de Girona abans de la restauració

POBLET. — RESTAURACIÓ DEL MONESTIR. Amb data 16 de juny de 1930, fou constituït per R. D. el Patronat del Monestir de Poblet, al qual s'encomanà la custòdia i obres a fer al mateix. Fou nomenat president del Patronat el senyor Eduard Toda.

Davant de la immensa obra a realitzar, el Patronat va haver de limitar les seves activitats a punts concrets.

Base de l'actuació del Patronat, ha estat considerar que Poblet, a més de casa conventual, era residència i panteó reial ensems que lloc fortificat. D'altra part l'interès de Poblet, es troba no sols en les dependències de l'entorn del claustre obra de pedra picada, dels segles XII-XV,

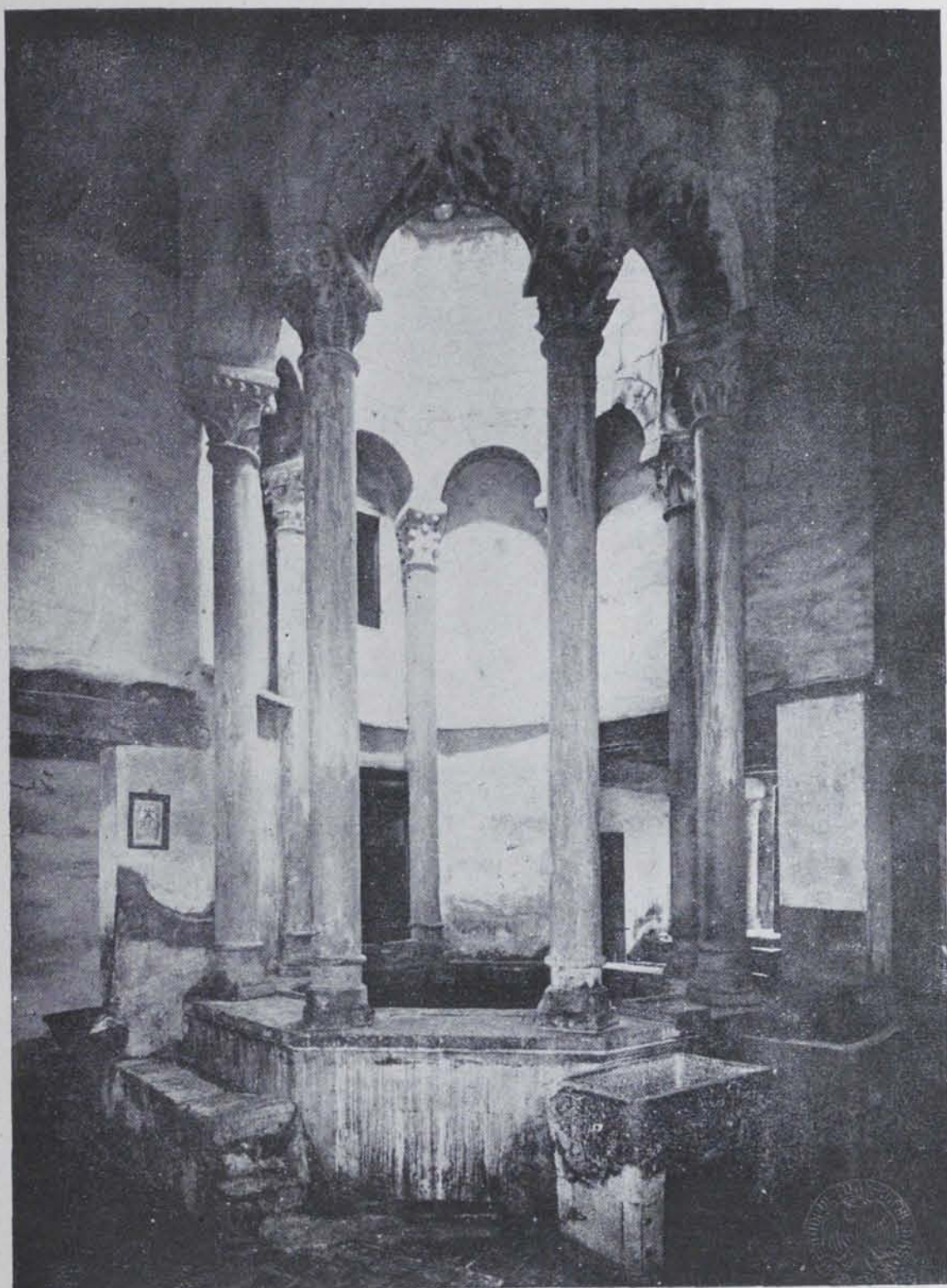

Fig. 320. — Frigidari dels banys de Girona abans de la restauració

sinó també en les construccions dels segles XVI-XVIII, tal com són les cases dites de monjos jubilats i el palau de l'Abat.

Un criteri de màxima, gairebé exclusiva atenció en la part monàstica medieval, havia negligit fins ara altres de gran importància, com són la muralla de Pere III amb les torres, les cambres reials i dependències accesoris, la sala gòtica pròxima a la porta reial, la casa del mestre de novicis... L'abandó en què han estat tingudes aquestes parts del conjunt de Poblet, exigeix avui major atenció en les mateixes.

Exposem seguit, els principals treballs realitzats:

La façana principal de l'església, apareixia com colgada, per l'acumulació de terres al seu davant; gran cúmul de terres a treure es trobaven en l'espai comprès entre el nucli monacal i la muralla de Pere III, on hi ha la sala de converses, forns de pa, casa del prior al peu de la torre

Fig. 321. — Frigidari dels banys de Girona després de la restauració

d'aquest nom, molins d'oli, casa del mestre i bany dels novicis, plaça situada entre la Biblioteca i Cases Noves o de jubilats. Esment especial cal fer de les cambres reials, encara sense desenrunar; també hi havia gran quantitat de terres en els claustres de Sant Esteve i de la infermeria. El primer treball del Patronat, ha estat moure aquest gros volum de terres i runes, traient-les fora muralla. Les terres remogudes arriben a uns 10000 metres cúbics.

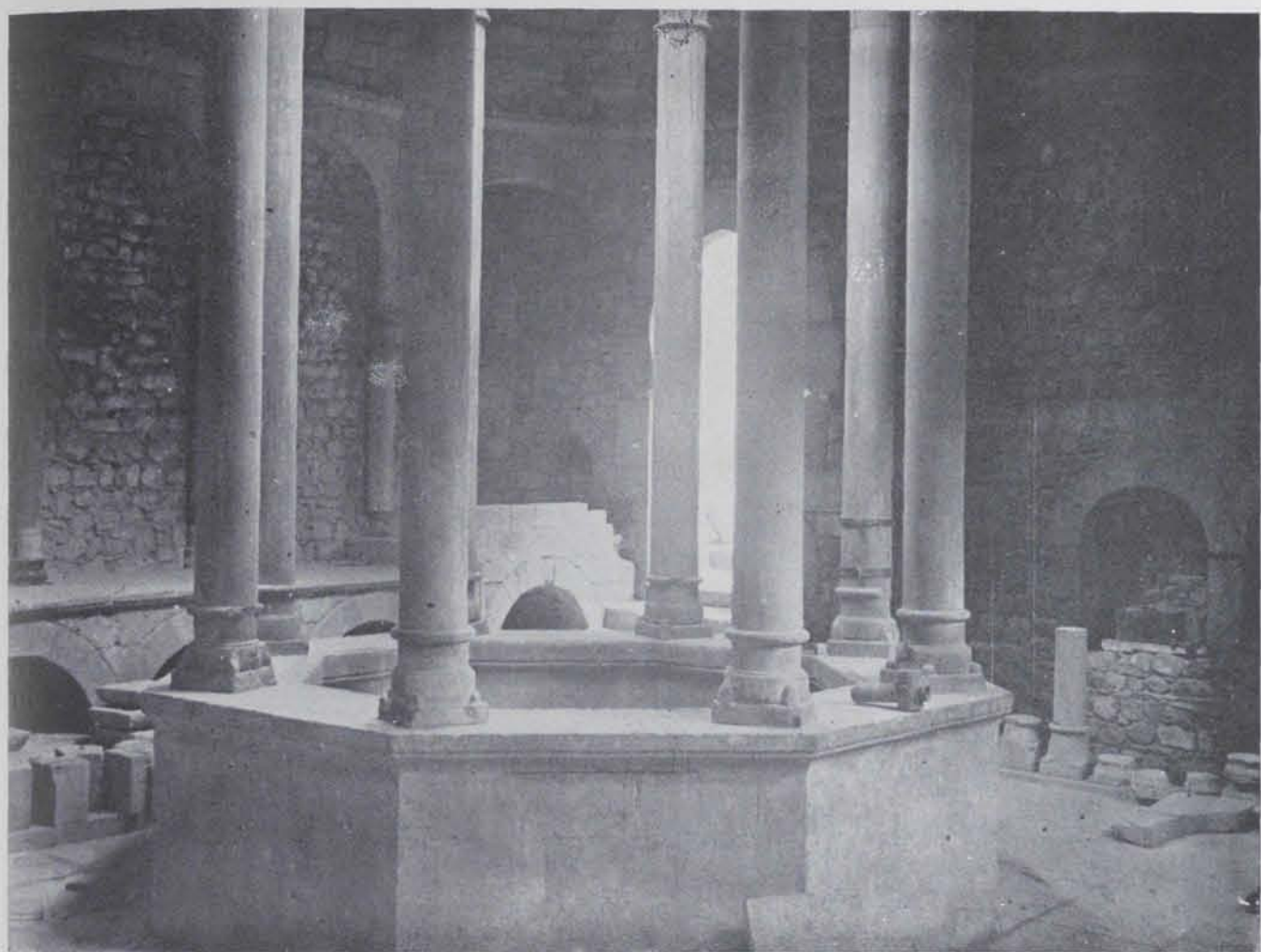

Fig. 322. -- Frigidari dels banys de Girona després de la restauració

Fig. 323. -- Claustre de Vilabertran, restaurat

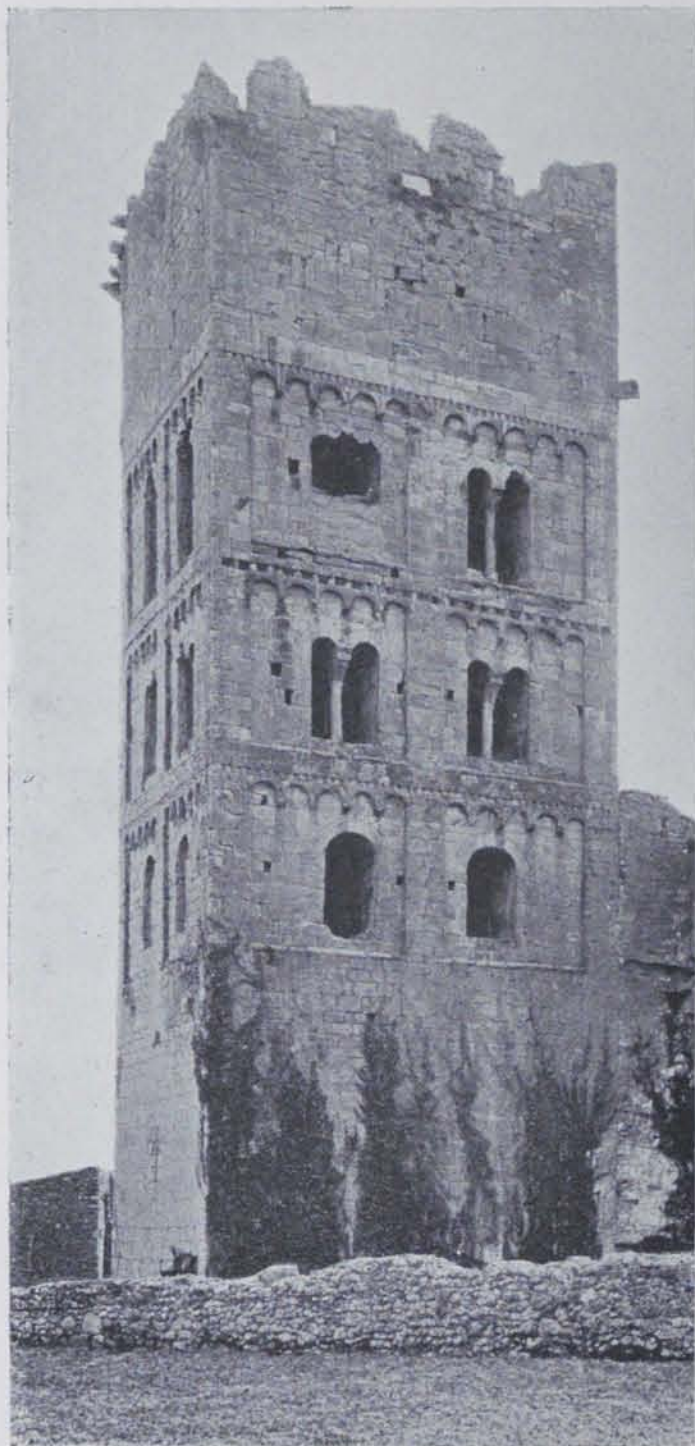

Fig. 324.

Campanar de Sant Miquel de Fluvià abans de la restauració

piques de la cuina, han estat adobats en ço possible. La gran campana d'embà que hi havia hagut, s'ha refet seguint les indicacions assenyalades en els murs.

Foren netejades gran nombre de conduccions d'aigües, les quals han estat tornades novament a utilitzar, evitant embassaments i filtracions inconvenients. A més de l'establiment de l'aigua i neteja dels desguasos, s'han instal·lat lavabos i llocs excusats decorosos per a ús del públic.

El Monestir estava mancat, quasi en absolut, de tanques de fusta a les portes i vidres a les finestres.

L'església i les dependències del claustre són closes amb portes de fusta; també la biblioteca i l'arxiu. L'església, refectori, sala capitular i alguns altres llocs, tenen actualment vidres armats amb ploms en llurs obertures. La instal·lació de portes i finestres, ha exigít en molts casos

Manca encara a Poblet reconstruir una gran extensió de teulades, en els llocs esmentats i en altres. Atenció especial va merèixer el calefactori, petita dependència del claustre, on la volta de pedra era esfondrada. És de secció apuntada; fou reconstruïda i protegida amb teulada. Nova coberta fou feta a la Torre de l'Oli, antiga construcció de defensa del segle XIV, adaptada posteriorment per habitació. També es reedificaren part de murs, sostres i coberta de la casa del mestre de novicis, obra dels segles XV-XVII, la qual s'ha adaptat per a residència del Patronat. Posteriorment, fou redactat un projecte per reparar i cobrir les cases dites de monjos jubilats, amb el fi d'utilitzar-les per a Museu de Poblet. Aquest projecte es troba en curs d'execució.

El gran dipòsit de la font del claustre era desfet, escampades les pedres. Ha estat reconstruït, completats els carreus que mancaven i brolla ja novament l'aigua al seu interior. Manca ara refer les columnes que sostenien la gran pica dels trenta-un brocs, així com aquesta. Fragments trobats, permetran fer, amb fonament, la reconstrucció.

Pel moment han estat adobats o refets amb pedra, els paviments de les naus laterals i altars de l'església, temple del claustre, calefactori i locutori. S'han adobat o fet novament, amb obra de terra cuita vella nova, els paviments del cor de l'església i sagristia vella, refectori, biblioteca i arxiu; en aquest s'han emprat segons mostra antiga rajoles senzilles, combinades amb altres vidrades blanques i verdes.

Poblet, on no rajava una gota d'aigua torna a tenir-ne. L'aigua brolla ja no sols a la font del claustre, sinó també al refectori; s'han habilitat els cubs, per dipòsit d'aigua de les obres. El bany dels novicis buidat de terres torna a ésser piscina. Es col·locarà una instal·lació de llum.

Els elements mutilats de les fogaines i

la reparació prèvia del perímetre de l'obertura, generalment de pedra picada, motivant això un treball considerable.

La remoció de terres descrita, ha donat per resultat l'aplec d'un nombre de troballes d'elements de més o menys interès arqueològic. S'han posat al descobert, restes de construccions i fonaments d'edificis i gran quantitat de fragments arquitectònics i decoratius, dels segles XII al XVIII, així com ceràmica i vidres.

Cal remarcar singularment, entre aquestes troballes, trossos de les escultures que representaven les persones reials als enterraments, així com també peces d'heràldica. A les cambres reials aparegueren unes pintures murals del segle XVI.

TOSSA. — «VILA VELLA». Conjunt de fortificació, situat en un puig que avança dins la mar, de perímetre reduït, és el de la vila de Tossa, obra dels segles XIV-XV. Relativament es pot dir que es troba en bon estat de conservació (fig 317).

Tossa fou vila feudatària, dependent del monestir de Ripoll.

En temps de la Mancomunitat de Catalunya, el «Servei de Conservació i Catalogació de Monuments», cuidà d'executar treballs, per tal d'assegurar a la seva base el gran pany de mur, situat en el lloc anomenat *Coma*. Ara el «Servei de Monuments Històrics del Ministeri d'Instrucció Pública i Belles Arts» hi ha fet obres de consolidació.

VULPELLAC. — **CASTELL.** Construcció començada al segle XIII, amb adicions fins al XVIII. L'interès principal es troba, més que en el conjunt, en un seguit de detalls, escampats pels murs de les façanes, com també en els artesonats de sostres. Vapertanyer a la casa Sarriera.

Fig. 325. — Campanar de Sant Miquel de Fluvià després de la restauració

Fig. 326. — Belcaire : Sant Joan

Un particular estranger es proposava desmuntar els detalls i endur-se'ls a altre lloc. L'arquitecte del Servei de Monuments nacionals senyor Jeroni Martorell, adreçà una comunicació raonada al Ministeri per tal d'evitar-ho, cosa que s'aconseguí, i es lliurà una R. O. denegant l'autorització convenient per aquest trasllat. Era això l'any 1930.

Restauracions del "Servei de Conservació de Monuments de la Diputació de Girona"

GIRONA. — «BANYS ARABS». La Diputació de Girona, l'any 1929, va acordar un conveni amb la comunitat del convent de Monges Caputxines, segons el qual, a canvi de millores en l'interior d'altres dependències, passava a propietat de la corporació l'àrea dels «Banys» segregat de l'altra part de la clausura.

Es tracta d'una construcció la planta de la qual és igual a la dels banys musulmans feta al segle XIII (1224-1226), segons els mètodes constructius i detalls decoratius de l'arquitectura romànica catalana.

Avui pot apreciar-se el valuós monument net de construccions paràsites, desfeta la cuina i safaretxos del convent. La part més important és

Fig. 327. — Belcaire : Sant Joan. Detall dels fornaculs de l'absis